

YAPRAK

Her ayın biriyile onbeşinde çıkar.

Fikir Sanat Gazetesi

Sahibi ve Yazı işlerini fiilen idare

eden: Orhan Veli KANIK

Yıl: 2 Sayı 26

15 Mayıs 1950

15 Kuruş

Abone: 6 aylığı 150, yıllık 300 kuruş

Adres: Posta Kutusu 179, Ankara

SANATTA KAYTARMA

Abidin DİNO

Yaprak'ın 24 üncü sayısında Sabahattin Eyuboğlu yeni resimden, Profesör Şekip Tunç'un iyi yazısından söz açıyor. Aralarında görüş ayrılığı var. Nasıl olmasın ki, Şekip Tunç, konusu belirsiz resmi fesatçı ideolojilerin malı sayarak kötüliyor, bu resim çeşidinin kendi bireysel felsefesiyle en iyi bağdaşan resim anlayışı olduğunu bilmemezlikten geliyor. Bence profesör kendi bildiği dalı kesmektedir, masa başına çağırıldığı ruhlarla konuşması, konusu belirsiz resim yapan ressamın gaipen biçimler çıkararak arasını da fark yok, «teknik» deyimi ile ikisi de «ektoplazm» (*) işi. Bu Spiritizma tiryakilerine göre, ruhların bulanık bir duman misali kendilerine görünmesi imiş. İş. Bence Eyuboğlu, yazısının birçok yerinde taşı gedğine koyuyor, profesörün arap saçına çevirdiği yeni resim konusunu aydınlatıyor. Ancak yazısında — anlayışına göre — takılacak iki nokta var:

1 — Eyuboğlu yeni resmi, düşünceyi resim yolundan aksettirme sanatı olarak anlıyor: «Mesele şu ki yeni ressam sanatında aslan payını düşünceye vermek istiyor».

Başka yerde: «Hiç suret kullanmadan renkler ve çizgilerle bir düşünceyi anlatmaya çalışmak neden boşuna olsun?». İşte bu iki esaslı konuda Eyuboğlu'ndan başka türlü düşünüyor, belki de —çoğu zaman aynı resimleri sevdiğimize göre— ne demek istediğini kavrayamadım. Bence anlaşabilmek için önce şu sorulara bir karşılık vermeli: Ressam toplumun emrinde mi olmalı? Ressamın işi toplumla alışverişi kurmak mıdır? Yani bugünün sanatı halkın yaşama kavgasında taraf tutan, onun bir parçası olan bir ifade midir? Ben buna evet diyorum. Bu noktadan hareket eden sanatkar için, toplum ve tabiatın gerçek durumu, objektif dünya, sanatın öz ve biçim arayışlarına bir sınır çizer. Bu bakımdan suretsiz resim —halkla anlaşma köprülerini yıkan resim— ileri resim olamaz. Suretsiz resim, bireysel resim, 20. yüzyılda halka sırtını çeviren sanatın ta kendisi. Ressam veya sanatkarın işi, kendi düşüncelerini anlatmak değil, halkın durumunu, kavgalarını, düşünce ve ümitlerini anlatabilmektir. Bu da bizi satıhta kalan basit kopyacıya, natüralizya, gerçekçiliğe, realizme götürür. me götürmez, tersine, derinleşmeye, dünyayı ve insanları kavramaya. (Burada resimde realizmi nasıl anladığımı etraflıca söylemeye kalkışmıyorum, başka bir sayıda bunu denemek niyetindeyim.) Geçenlerde On birinci Devlet Resim ve Heykel Sergisine gittim. Salonun bir ucunda gelenekçi ressamlar, öbür ucunda suretsiz veya bozulmuş suretli resim tarafları vardı. Bu iki resim çeşidi, kavgaya tutuşmuş görinmelerine rağmen, aynı çuvalın malı galiba. Makal'ın köyü, fabrika insanları, o şairane manzaralardan, o güzelim pahalı yemişlerden ne kadar uzaksa, pek de tarif edemiyeceğim ressam «düşüncelerinden», o bozulmuş suretli manzara ve yemişlerden o kadar uzak. Bence işin içinde bir kaytarma var: Eskiler natüralist resim yolundan toplumla ilgilerini kesmişlerdi, biz yenilerse, suretsiz veya bozulmuş suretli manzara ve yemişler çizmek yolundan aynı şeyi yapıyoruz... Her iki anlayışta da halktan kopma göze çarpıyor. (Kendim de aynı suçtan kurtulmuş değilim). Ama artık bu kaytarma illetinden sıyrılmak gerek.

(*) Sktoplazm, spiritizma tiryakilerine göre, ruhların bulanık bir duman misali kendilerine görünmesi imiş.

İstanbul Şiiri'nden

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Sefere çıktı Harbiye - Fatih
Beyazıt Yediküle tramvayları
Dükkanlar açıldı birer ikişer
Kazlıbağ'da Irgat kahvesinde
Konya'nın köylüğünden Satılmış
Bıyıklı bir adama yalvayıyordu

Elini öpeyim beyim
Ayağını öpeyim beyim
Bir öküz vardı
Kız gibi beyim
Sizlere ömür bildir açlıktan öldü
Hayvan kötü dedim Hasan'a
Ot getir dedim Hasan'a
Ot ne ki dedi Hasan
Ot be bilmez misin otu
Ot yok dedi Hasan
Bir öküz vardı beyim
Babayiğit mi babayiğit
Elini öpeyim beyim
Ayağını öpeyim beyim
Bir uşak vardı
Sıtmadan öldü beyim
Sıtma beyim ecel
Evet beyim
Anası kahrına dayanamadı
Buğday da kavruluverdi mi sana
Elini öpeyim beyim
Ayağını öpeyim beyim
Bir öküz vardı beyim
Bir uşak vardı
Anası vardı beyim
beyim

Oktay RIFAT

Çukur Damın Arif'i

Bu daire hakkında tam bir fikir edinebilmek için git, onların azabını gör.
DANTE, Divina Commedia, Cehennem, XVII.

Çukurdamın Arif Emmi'yi görmeğe gittiler. Kapı açılınca, burunlarına sıcak hava ile karışık ağır bir koku çarptı. Bir an duraldılar, sonra, elden geldiği kadar az nefes almağa çalışarak girdiler. Köşede beyaz sakallı, ufaktefek bir ihtiyar oturuyordu. Muhtar selâm verdi: — Merhaba Arif Emmi. İhtiyar adam baktı, baktı, neden sonra: «— Merhaba» dedi. — Tanımadın galiba. — Ya! Unutuyorum. Kimsin acaba? — Muhtarım. Mahalle muhtarı. Beyler de halkevi yardım kolundan. Seni görmeğe geldiler. — Pekii... peki... görün işte!.. Kız! Buraya gel! Seni de görsünler. Beğenirler belki. Hep birden, ihtiyarın seslendiği köşeye baktılar. Kendilerine kapıyı açan on bir yaşlarındaki bir kız, büyük bir çamaşır leğeninin başında, bir şeyler yıkamağa uğraşıyordu. Birtakım kirli paçavraları birbirine sürterken cevap verdi: — İsim var, dede. İhtiyar adam hürçinlaştı: — İşi varmış. Görüyorsunuz ya, bu kız beni dinlemiyor. Bacağım tutsa gidip döveceğim hınzırı. Ama kımıldatamıyorum ki. Ne söylesem, iş. Ne söylesem iş. Şimdi de bir fabrika tutturdu; her gün oraya gidiyor, beni akşama kadar yalnız bırakıyor. «Kız, diyorum, seni bir kocaya verelim, o gider çalısır, sen de burada oturur, bana bakarsın.» (Köşeye doğru yeniden seslendi.) Gelsene buraya kız! Bak, görmeğe gelmişler; içlerinden biri beğenir de alır belki. Küçük kız aynı cevabı verdi: — İsim var, dede. — İşi varmış. Yaptığı iş bari bir şeye benzese. Bu kız bana iyi bakmıyor. Gelinim ne iyiydi; fabrikadan gelince hep benimle uğraşır; altımı temizlerdi, yatağımı kurturdu. Fabrikada saçları çarıkta takılmış. Öldü zavallı. Öyle acıdım ki. Bu onun gibi değil. Islak yatağa yatırıyor beni. Anası ölünce onun yerine bunu aldılar fabrikaya. Alacakları yoktu ya, iltimas ettier.... Kız, ihtiyar adama susmasını hatırlatmak için seslendi: — Dede! — Söyleyeceğim işte. Bu, o zaman on yaşında idi, komşular yalancılı şahitlik ettiler, yaşı on iki yaz-

dırdılar... Fabrikaya alsınlar diye hani. Kız gerçek yaşının meydana çıkmasından bir zarar gelir korkusuyla ısrar ediyordu: — Hiç de değil, O zaman on iki yaşında idim de ondan. Şimdi on üç yaşındayım. — Eğer on üç yaşında isen kocaya varsan a! Ne duruyorsun? (Üst üste koyduğu yumruklarını birbirine vurup çocuklar gibi nispet veriyordu.) Yalancın!... Yalancın!... Yalancın!... Hepsini söyledim işte Oh ya! Oh ya!... Komisyon başkanı küçük kıza sordu: — Fabrikada kaç para alıyorsun, kızım? — Günde yüz kuruş alıyorum. Pazar günlerini kesiyorlar, tatil diye. On beş kuruş da parti için kesiyorlar... Fabrikada ocak odası varmış da, orada toplanıyorlarmış. — Kim? — Müdürler... mühendisler... ne bileyim?... Biz onları görmeyiz ki... Biz yalnız ustabaşını görürüz! İhtiyar adam oturduğu yerden söze karıştı: — Bu mendeburun yüz kuruş nesine? Ona elli kuruş bile çok. Beni akşama kadar yalnız bıraktıktan sonra... Cehenneme kadar yolu var. Aksilik etmese de bir evlence... Adam çalısır, bu da yanımda oturur bari. Bütün gün yalnızlıktan buna liyorum. Sabah karanlığı sokağa çıkıyor, akşamleyin de her taraf karanlıktan sonra geliyor. Ne hallediyor sokaklarda bilmiyorum ki. O saatlere kadar fabrika olur mu? Biraz yürüyebilsem gösteririm ben ona fabrikayı ama... bacağımı oynatamıyorum ki!.. İnme diyorlar. Eğer doru ise!.. koca paçavraları yıkamağa uğraşan, inneli bunak dedesini doyurmak için sabahın erken saatlerinde sokaklara düşüp akşamın geç vakitlerine kadar didinen küçük kıza öpmek için kendini zor tuttu. «Bu, düpedüz kahramanlık.» diye düşündü. Fakat öpe, ihtiyar adamın hemen atılıp, «— Eğer hoşuna gidiyorsa, evleniver şununla.» demesinden korktu. Kulübeden çıktıkları zaman, sokakta, bir müddet hepsi derin derin nefes aldılar. İçerideki ağır kokulu hava ile ciğerleri tıkanmıştı Cevdet Kudret SOLOK

Nâzım Hikmet Meselesi

Dergimiz, çıktığı gündenberi, sanatkarın sorumluluğu üzerinde durmakta, bu görüşü savunmaktadır. Son haftalarda, ortaya bu sorumluluğu dahai şekilde duymamızı gerektiren sebepler çıktı. Şair — yani meslektaşımız — Nâzım Hikmet, kendisine kanunsuz olarak verilen bir cezanın kanun yoluyla düzeltilememesi karşısında, açlık grevine karar verdi. Ölüme, bu ölümden sorumlu olacak birkaç yetkili kişi bulunacaktır. Ama dünya karşısında olsun, tarih karşısında olsun, bu sorumluluğa bütün Türk milletini ortaklık. Milletini seven, Türk adının lekelenmesini istemeyen yurttaş böyle bir tehlikeyi ön-

lemek zorundadır. Hiç kimse kanuna karşı gelmez; gelmek te istemez. Ama kanunsuzluğa karşı gelmek, bir hak değil vazifedir. Üstelik o kanunsuzluk, milletin adını dünya karşısına lekeli bir ad olarak çıkaracaksa, bu iş bir yurtseverlik olur.

Bunu düşünen, bir yandan da Nâzım Hikmet'in bu memleketin diliyle edebiyatına ettiği hizmetleri pek iyi bilen bizler, Nâzım Hikmet'i öldürmenin sorumluluğuna ortak olmak istemediğimizi belirtmek için, onun açlık grevine başladığının onuncu gününde, iki gün aç kalmayı kararlaştırdık. Bu arada da basına aşağıdaki demeci verdik:

Büyük Türk şairi Nâzım Hikmet'in, on üç yıl, bir adli hata yüzünden hapiste tutulduğu hakkında, yetkili hukukçular tarafından açıklanan hakikat yurdumuzda ve dünyada büyük akisler doğurmuştur. Durumun bir an önce düzeltilmesi için elân harekete geçilmemesi, yetkili makamlar nezdinde yapılan, memleket içi ve memleket dışı, türlü müracaatların bir netice vermemesi cemiyetimizi ağır bir sorumluluk altında bulundurmaktadır. Başladığı ikinci açlık grevi ile Nâzım Hikmet'in her saat ölüme yaklaşmakta bulunması karşısında Türk vatandaşı olarak, insan olarak, meslektaş olarak, yüklenilen soruma katılmadığımızı önemle belirtir ve bu maksatla 12 Mayıs tarihinde başlamak üzere iki gün aç durmaya karar verdiğimizizi umumi efkâra bildiririz.

İki günlük açlığı bir gün dahi aç kalmamış olanlar arasında bile, küçümseyenler çıkacaktır. Ama bunun bir kahramanlık olmadığını, sadece temsili bir hareket olduğunu, bu açlığa karar vermiş olan şairler de bilir. Çünkü bizim memlekette şairin günlerce aç kaldığı az görülen hallerden değildir.

Belirtmek istediğimiz ikinci bir nokta da bu hareketin siyasi bir hareket olmadığı, meslek kaygısıyla girişilmiş bir hareket olduğudur. Aynı haksızlığa bir başka büyük şair de uğramış olsaydı aynı işi yapardık.

Melih CEVDET
Oktay RIFAT
Orhan VELİ

İstida

Bizim köyün
İrmakları kurudu beyim...
Bulut geçmez oldu üstünden
Yağmur düşmez oldu tarlaya...
Ümit gurbette kaldı.

★
Bizim köyün,
Toprağı «Barut kesildi» paşam
Tohum bitmez oldu vaktinde...
Alev alev yandı bozlar.
Söğütüğün altı «tozrak»
Kök salamaz oldu kavaklar...

★
Bizim köyün,
Kolları havada,
«İbrahim» dilinde kaldı ağam,
Ne dua yerini buldu,
Ne istida...

★
İşbu pulsuz istida üzere
Bizim köyün
Derdi biline balam
Derdi biline...

İbrahim Cüceoğlu

Şundan bundan:

DEVLET SERGİSİ

Yeni Devlet resim sergisinde asılı duran 416 resmin 235 i görünüş (peizaj). Bu 235 görünüşün yarısı İstanbul manzaraları, arta kalanları Bursa ve Ankara'dan, tek tük te Anadolu'dan resimler... Tıpkı geçen sene gibi memleket manzaraları azınlıkta. Sergide ayrıca 100 e yakın durgun şeyler (natürmort) ve ancak 12 kadar geniş istif sayılabiliyor (kompozisyon). Yeni serginin iki özelliği belirlemekte: cami, mescit ve tekke resimlerinin bolluğu, bir de suretsiz veya bozulmuş suretli resimlerin artışı. Gelenekçi resme göre bir huzursuzluk ve arayış belli eden bu resimler, meselenin çözümlünü biçimde arıyorlar, bir gericilikten başka bir şekilliliğe düşüyorlar. Sergide bu yıl da memleket insanları pek seyrek. Değerli resimler de var buna rağmen, Eren'in Dalyan'ları, acemiliği içinde Mehmet Yüceltürk'ün Hasat'ı, Fahrünisa Sönmez'in cesur istifli At yarışları, Saynur Kıyıcı'nın çok alaka verici Kaz'ı. Görünüş resimlerinde yeni bir arayış içinde bulunan Ziya Keseroğlu ile İhsan Karaburçak çok alaka verici.

En cümbüzlü resim Fikret Otay'ın enine boyuna Galata Köprüsü'ne ne ferah şey!

A. D.

MAHMUT MAKAL SERBEST BIRAKILMIŞ

Makal, bir ay kadar hapiste yatıktan sonra serbest bırakılmış, suçsuzmuş meğer.

Bu konuya VATAN gazetesinin yazarlarından Sadun Galip Sancı da dokunmuş, aşağı yukarı benim diyeceklerimi diyor, benim diyeceklerim şunlar:

Bir insan, suçu belli olduktan sonra hapse girer, kabul. Ama suçsuz bir insanı hapse atıp aylarca hattâ yıllarca inim inim inlettikten sonra «kusura bakma, senin suçun yokmuş, haydi güle güle!» demek hangi adalet düzeni ne sığar? Ne olur o adamın hapisine yattığı müddetçe çektiği çile? Kimse sorumlu olmaz mı, böyle bir işten?

BİR BINA YAPTRILYORMUŞ

Yukarıda okuduğunuz fıkrayı yazıyordum, bir arkadaşımın 11 Mayıs tarihli Cumhuriyet'te bir ilânı yüksek sesle okuduğunu duydum. Merak ettim, alıp gazeteyi kendim de baktım. İlân, Niğde valiliği tarafından verilmiş. Niğde'nin Akasaray kazasına bir cezaevi yaptırılacaktı; bu yapı kapalı zarf

usulü ile eksiltmeye konmuş. Kesil bedeli 75,000 lira imiş.

Bu haberi, daha doğrusu ilânı, okuduğum zaman, Niğde Valliliğinin parayı nerelere harcamaktan hoşlandığını falan düşünmedim de başka şey düşündüm. Kendi kendime: «E! Mahmut Makal, dedim. Bizim Köy'de, zaman zaman, yersiz yurtsuz kaldığın için yamp yaklıyordun. Artık mekânsız sayılmazsın. Bak, Niğde Valisi sana ne mükellef konaklar hazırlıyor.»

BİR YARGICIN SÖYLEDİKLERİ:

Doğruluğu ve hak severliği ile tanınmış merhum Temyiz Başsavcısı Fahrettin Karaoğlu'nun kızı yargıç Rebia Şeref şunları söylüyor:

«Büyük Türk şairi Nâzım Hikmetin adım adım ölüme yaklaştığı bu anda, babam Cumhuriyet Başsavcısı merhum Fahreddin Karaoğlu'nun bana Nâzım Hikmet hakkında söyledikleri bugün gibi hatırlımda.

Fahreddin Karaoğlu «bir hâkim olarak memleketimizde bana en büyük ızdırabı vermiş olan hâdis, Nâzım Hikmet'in hiçbir delile, hiç bir kanun hükmüne dayanılmaksızın 28 yıl hapse mahkûm edilmesidir... Adalet tarihimizi bu günahattan kurtarmak en büyük emelimdir. Ama ne yazık ki buna gücüm yetmiyor...» diyordu.

Fahreddin Karaoğlu bu duygu ve düşüncelerini yalnız yakınlarına söylemekle kalmadı. Yanılmıyorsam 1945 yılında Büyük Millet Meclisi Adalet komisyonunda açıkça belirtti. Ve bir gün Hipodromda Sayın Cumhurbaşkanına da açtı.

Bu hatıraları delâletinizle Türk halkına nakletmek imkânını bulsam, yalnız, bir insan, bir Türk olarak Nâzım Hikmet'e karşı değil, bir evlâd olarak hak ve adalet âşığı babama ve asil, bir yargıç olarak şerefini şerefim saydığım Türk Adaletine karşı olan vazifemi de yapmış olacağım.»

İŞİN KOLAYI

Birinci sayfada yazdığımız gibi bir şairin öldürülmesine şair gönlümüz razı olmadığı için, sırf onu kur tarmayı istediğimizi belirtmek için, iki gün aç durduk. Niyetimiz kimseyi tehdit değildi; sadece şairlik borcumuzu ödemektir. Bununla beraber bir kaç fırsat düşkünün yazar bu hareketimize siyasi bir mâna vermeye kalkıştı. Bizi, yabancı ülkelerde memleketimiz aleyhinde ya pılan menfi propagandalara alet ol

makta suçlandırılmaya çıktı. Onlara uzun boylu söz söyleyecek değiliz. Yalnız, işin kolay bir tarafı olduğu nu hatırlatmak istiyoruz. O da şu:

Nâzım Hikmet, yabancı ülkelerde, aleyhimize neşriyat yapılması na mı sebep oluyor? ne lüzum var sağa sola çirkef atmaya? Seviyorsa nız memleketinizi, o aleyhteki neşriyatın durdurulmasını istiyorsanız, çıkarın Nâzım Hikmet'i hapisten de önlüyün bütün menfi propagandaları.

ÜÇ SOSYALİST ŞAIR

Birinci sahifede sözünü ettiğimiz aç durma işini 11 Mayıs günü Ankarada çıkan Kudret gazetesi şöyle bir başlıkla haber verdi:

Üç sosyalist şair açlık grevi yapacakmış!

Yurdumuzda sosyalist kelimesiyle, komünist kelimesi arasındaki fark pek iyi anlaşılmadığı, komünist kelimesi de çok kere vatan haini anlamına geldiği için bu başlığı ilkin bir curnalılık saydık. Ama sonra, biraz düşündük; ilk korkumuzun boşuna olduğunu anladık. Çünkü bundan beş on gün evvel Eski Devlet Bakanı Cemil Said Barlas Halk Partisinin bir Sosyalist Partisi olduğunu söylemişti. Söylemişti de, Demokratlar buna şiddetle karşılık vermişler «Siz sosyalist değilsiniz, asıl sosyalist biziz» demişlerdi.

Partilerimiz arasında bile oklay kolay paylaşılmalıyan bu sıfatı bize layık gördüğü için Kudret gazetesine teşekkür etmek istiyorum.

MOSKOVA UŞAKLARI

Nâzım Hikmet dolayısıyla yabancı ülkelerde memleketimizi kötü duruma düşürmek isteyenler hep kızılmış. Bu işi körükleyenler de onlarla işbirliği etmiş sayılırlarmış.

Nâzım Hikmet'i hapiste tutanlar, o propagandalara hiç âlet olmuyorlar mı? Bütün tersine, asıl onlar sebep oluyor bu neşriyate. Nereden anlıyacağız onların da Moskova ile işbirliği etmediklerini? Evet, mademki bu kötü neşriyatın yapılmasına en çok onlar sebep oluyor, muhakkak bunlar vatan haini ve Moskova uşaklarıdır. Ellerinden geliyorsa temizlesinler bu lekeyi.

SEÇİMLER BİTTİ

Seçimler bitti. Demokrat Parti, Halk Partisini korkunç bir bozguna uğrattı. Oysaki Halk Partisi, halkı kazanacağı umarak, fikirleriyle, prensiplerinden son zamanlarda ne fedakârlıklar etmişti. Bütün yayınlarına göz yumulan din dergileri, okullara konan din dersleri, yeneden açılan İlahiyat Fakülteleri, İmam, Hatip kursları, türbeler, şahsi sermayeye sağlanan imtiyazlar, her türlü irticaa tamnan haklar... Hiçbiri, hiçbiri kâr etmedi.

Zavalı Halk Partisi! !

TAHRİKLER

Sayın İnönü, seçimlerden önce verdiği bir nutukta, üniversiteli gençlerin siyasi tahrirlere âlet olmamaları gerektiğini söyledi. Yerden göğe kadar hakkı var. Var ya, niçin bugüne değin bir Halk Partili ağzından böyle bir ikaz duymadık. Bu inanca varabilmeleri için bir Fevzi Çakmak hâdisesinin mi olması lazımdı? Aynı öğrenciler matbaalar yıktıkları, faktör dövüldükleri, tiyatrolardan zorla eser kaldırdıkları zaman şimdikinden daha mı fazla haklıydılar? Yahut bugün daha mı haksızlar?

Hayır, mesele orada değil. Mesele, bir zamanlar Halk Partisi erkânı tarafından kullanılan bir silâhın, sonunda, kendilerine çevrilmiş olmasında. Kendilerine zararı dokun-

DOBRA MATBAASI

SEÇİMLERDEN SONRA

Seçimlerden sonra Nadir Nadi, CUMHURİYET'te yazdığı bir başyazıyı şu satırlarla bitiriyor:

Demokrat Partiye gelince, bu Parti herşeyden önce Atatürk inkılablarının samimi bir yürütücüsü olduğunu içeriye ve dışarıya karşı derhal göstermek zorundadır. Kısa devrim yılları içinde yıldırım hızla başardığımız medeni hamlelerden geri dönmeme imkân yoktur. Demokrat Partinin 1946 danberi başardığı savaş, inkılab prensiplerinin bu memlekette feyizli bir şekilde kök salmasına bizi inandırıyor. Tek parti zamanında girilen bazı aşırı teşebbüsleri geri çevirmek maksadıyla de olsa Atatürk inkılablarından hiç birine dokunulmamalıdır. Çünkü bir kısmını dışarıdan yadırgayanlarımız bulursa da o inkılab hamlelerinin özü hep sağlamdır. Bunlar cemiyetimizi ileri götürmek, Atatürkün tâbiriyle «bizi muasır medeniyet seviyesine ulaştırmak» uğruna göze alınmış faydalı hareketlerdir. Onlara başlama-saydık, bugünlere torunlarımız da kavuşamazdı.

YAPRAK da bu konuda Cumhuriyet'le aynı düşüncede olduğunu belirtmek ister. Gerçi halkın bu seçimlerde Demokrat Parti'yi tutmuş olması herhangi bir fikre bağlanmış ifadesi değildir. Oylarını Halk Partisi'ne vermek istemiyenlerin çoğu, olsa olsa «Bundan daha kötü, bundan daha müstebit bir idare gelemez.» diye düşünmüşlerdir. Ama bu, işlerin, hiçbir fikre bağlanmadan düzelebileceğine de delâlet etmez.

O fikirlerin neler olacağını, gerçekleşmesi için ne gibi yollar tutulacağını zaman gösterecek. Bununla beraber o yolun, Atatürk'ün tuttuğu yoldan ayrılmamak olduğunu biz şimdiden söylemek istiyoruz. Onun yaptıklarını yıkmamak, onunla vardığımız ileri noktalardan geriye dönmek gerektiğine inanıyoruz.

Memleketi daha iyiye götürmenin bu devrimi kafa ile düşünerek mümkün olacağını her zaman söyleyecek; şimdiye kadar olduğu gibi şimdiden sonra da, hep ileri fikirleri savunacağız.

madıkça adı milli heyecan, asil heyecan olan o silâh, kendilerine çevrilince kötü oldu.

Bizce, hiçbir hâdisede gençler sorumlu değil. Sorumluluk onları kıskırtanlarla, o kıskırtıcılarla göz yu-

manlarda. Ne çare ki, sorumlu olması gereken o kişilerden de kimsecikler kalmadı. Ne reşat şemsetinler var orta yerde, ne fahri kurtuluşlar.

O. V. K.

Kitaplar, dergiler

RÜYADA.... GÖRMEK

Din dergilerine fazla takıldığımız için olsa gerek, bir okuyucum bana boyuna din dergileriyle onların yayınladıkları kitaplarda gönderiyor. Eksik olmasın çok hoşuma gidiyor bu iş ama, şüphelenmiyorum da değilim. «Sakin o kitapları gönderen; dergi ile ilgili kişilerden olmasın.» diyorum. Öyle ya, olur olur. Yazdığım yazılar sayesinde dergisinin adını üç beş kişi daha duyabilir. Son olarak elime geçen Halka Doğru dergisinde rüya tabirleri devam ediyor. Sayfaların dizilişinden anlaşılıyor ki, tefrika bitince bu değerli eser kitap halinde basılacak. Tertibi de lûgat tertibi. Rüyada görülen şeyler harf sırasıyla gidiyor. Son sayıda F harfine gelmiş. Rüyada Fatihai şerife okumanı, Faziat, Furkan, Fetih, Fecir, Felâk gibi sürreleri okumanın nelere delâlet ettiğini anlattıktan sonra sıra ferç gör-

meye geliyor. Bu madde bir hayli uzun; buraya hepsini alamayacağım. Yalnız bir iki cümlesi üzerinde kısaca durayım.

Bu maddenin bir yerinde şöyle de niyor:

Zevcesinin fercini büyümüş görmek, nesil ve evlâd çokluğuna; müreffeh yaşamağa delildir. Bir kadının, fercinin çarpık olduğunu görmesi harama meyledeceğine, fercin beyaz ve semiz olması iffet ve ismete delildir.

'Yine o maddeden öğrendiğimize göre, bir kadını, fercinden ateş çıktığını görmesi, hükûmette büyük bir mevki ihraz edecek evlâd olacağına delâlet edermiş.

Seçimlerin en civcivli zamanı olan şu günlerde eski rüyaları merak edecekler az olmasa gerekir.

O. V. K.

Sayın Abonelerimize

İlk sayıda başhyan yıllık, 13 nü sayıya başhyan altı aylık abonelerimizin abone müddetleri 24 nü sayımızda bitti. Bununla beraber biz kendilerine son iki sayımızı bize hiçbir şey yazmalarını beklemeden gönderdik. Yenilenmiyen abonelere bundan sonra gazete gönderemeyeceğiz. Bu itibarla kendilerinden, abonelerini yenilemelerini dileriz. Ayrıca, abone olmamış okuyucularımızın abone olmaları da bizi memnun eder. Böylelikle YAPRAK'ın memleket yararına görmek istediği işi kolaylaştırır, ona ortak olurlar.

1950 SEÇİMLERİ

1950 seçimlerinin üzerinde durulmaya değer bir özelliği de, partilerin kültür ve sanat konularındaki susuşlarıdır. Yapılacak yollar, kurulacak yapılar, geçirilecek kanunlar üzerinde duran adaylar, bize memleketin fikir ve sanat gelişmesi için ne düşündüklerini açıklamadılar. Hiçbir seçim beyannamesinde bu konuda bir söze rasıyamadık. Anlaşılan küçümşüyorlar fikir ve sanat işlerini; bir memleketin gelişmesinde bunların yeri olmadığına inanıyorlar. Bunun böyle olduğunu anlamak için seçimleri beklemek de şart değildi ya. Siyaset adamlarımızın fikirle alışverişleri olmadığını kavramak için, siyasette de fikre vermediklerini bilmemiz yeter. Bildir birkaç delikanlı, köyleri fikren kalkındırmak amacı ile, köylerde gezip tozmuşlardı. Biz köylerin veya memleketin fikren kalkınacağına inanmıyoruz ama, temel tedbirleri ile birlikte, memleketin kalkınması dâvasında kültür ve sanat işlerinin payını da küçümsemiyoruz. Tersine, bunların önemi üzerinde durmak istiyoruz. 1950 seçimlerinde fikir özü taşıyan bir parti bulunsaydı hiç değilse şu konuları aydınlatırdı: Memleketin kültür seviyesini yükseltmek için ne yapmalı? Kitap ve kitapçılık alanında görülen gevşekliği gidermek için ne yapmalı? Kitap basma isteklisi genç yazarlarla sanatkarlar için ne gibi kolaylıklar gösterilmeli? Kitapları halka ulaştıracak bir dağıtma teşkilâtı nasıl kurulmalı? Ucuz kitap satışı nasıl sağlanmalı? Yazarların yaratıcılığını geliştirmek için ne yapmalı? Tiyatro yazarlarının, şairlerin, romancıların memleket dertlerini aksettirebilmeleri için ne yapmalı? Sanatkarın geçim şartlarını nasıl düzeltmeli? Ressamların bin bir dertlerine nasıl karşılık vermeli? Bu ve buna benzer soruları çoğaltmak kolay; ne yazık ki, 1950 seçimleri kültürümüzün gelişeceğine dair hiçbir ümit getirmiyor. Kültür namına, Readers Digest'le Ağa Han'ın gelininden başka bir isteği olmayan yurttaşlar bulursa da, aydınlarımızın çoğu, içinde bulunduğumuz kültür kuraklığının acısını çekiyor.

YAPRAK